

anser for den rette. Derfor betragter jeg det som heldigt, at vi undgaa — og efter min Formening nødvendigvis af finansielle Grunde maa undgaa — en Toldreform i den nærmeste Tid, lidt over den nærmeste Tid, efter at disse Love vare vedtagne. Det var det ene. Dernæst henviste det ærede Medlem til nogle Ytringer, jeg havde brugt i Fjor om, at det 24-dobbelte Beløb for Tiendeejernes Vedkommende maatte siges at være en rundelig Erstatning. Det har jeg ogsaa sagt; jeg kan ikke huske bestemt, hvorledes jeg ytrede mig i Fjor, men havde jeg ytret mig i Detailler, vilde jeg i ethvert Tilfælde have sagt saaledes — for deri tror jeg, Sandheden ligger — at skulde man have *fuld Erstatning*, vilde jeg for mit Vedkommende have fuld Erstatning ved at faa 23½ Gang de mig tilhørende Tienders Aarsindtægt, men andre kunne jo være anderledes stillede og maaske endog med Rette fordre mere end det 24-dobbelte. Det kommer meget an paa, hvorledes Tienden er konstateret, eller hvorledes Tienden er gaaet over fra at ydes i Kærven til at ydes efter Kapitelstakst, om den kan ydes efter Kapitelstakst alene eller ydes dels efter Kapitelstakst og dels efter hvad man kalder *in natura* eller alene *in natura*. Det kommer det meget an paa. Og derfor har jeg ment, det ikke vilde være nogen urimelig eller overdreven Fordring fra Tiendeejernes Side, hvis de erklærede, at gennemsnitlig vilde for os alle det 24-dobbelte være en ret rimelig Afløsningssum, men jeg erkender for mit Vedkommende, at blev det en lille Smule derunder, kunde det forsvares, og vi vilde i ethvert Tilfælde ikke dø deraf, men at gaa saa langt ned, som et andet æret Medlem, der hører til mit Parti, har villet, derom kan jeg rolig sige, at det vilde man ikke faa nogen af os til at gaa med til. Noget andet er, at vi kunde blive tvungne dertil, det er en Sag for sig. Endelig udtalte det ærede Medlem som en Retsgrundsætning, at Staten maatte dog have Ret til at ophæve eller paalægge Skatter, og at det derfor maatte siges at være en ganske særlig Hensyntagen til det saakaldte fri Hartkorn, at man i 1850 havde givet nogen Erstatning, fordi man paalagde ogsaa det fri Hartkorn fuld Hartkornsskat. Deraf sluttede han saa, at for saa vidt kunde der slet ikke have været noget i Vejen for, at Staten kunde ophæve Tienden og lade det være godt med det, for det var dog en *Skat*. Men denne Retsgrundsætning tror jeg ikke, det ærede Medlem, hvis han skulde ytre sig ikke

som Folketingsmand men efter den Stilling, han ellers indtager i Samfundet, vilde paatage sig at hævde, thi Tienden kan vel fra først af kaldes en Skat, men der er dog sket forskellige Smaaforandringer ved den i Tidernes Løb, som man ikke kan glemme, og først og fremmest er der da sket den Forandring, at Staten selv for gode Penge har solgt Kirkerne til de private. Saa kan den ikke bagefter sige: Vi have solgt Kirkerne med dertil hørende Tiender, nu tage vi Tienderne væk, og det skulle Folk finde sig i, det er umuligt. Det vilde blive en saa absolut Retskrænkelser, at det ikke godt kunde tænkes. Endelig maa det siges, at hvis Staten gjorde det, vilde det blive meget dyrere for den end den Afløsning, der nu er Tale om. Saa vilde Staten komme til at miste Præstetienden og over Halvdelen af Kongetienden uden at faa det allermindste derfor. Staten vilde vistnok ikke staa sig ved den Forretning. Naar man saa endelig vilde sige: Ja, i 1850 fik vedkommende Besiddere af det fri Hartkorn kun det 15-dobbelte — hvis jeg ikke tager fejl — medens der her er Tale om at give dem det 24-dobbelte, saa ligger ogsaa denne Forskel naturligt begrundet i den historiske Udvikling og de virkelige retslige Forhold, thi den Frihed for en Del af Hartkornsskatten, som var tillagt en Del af Hartkornet her i Landet, var jo ikke fuldt ud et reelt Privilegium men delvis et personligt Privilegium, knyttet til Adelen. Jeg siger: ikke fuldt ud, men jeg skal ikke komme ind paa de nærmere Betingelser i saa Henseende. Her er der Tale om noget ganske andet. Her tales der om de Tiender, som ere i privat Eje, som af Staten ere solgte til de private eller deres Forgængere i Besiddelsen, og derfor maa Staten virkelig ogsaa være pligtig til at give fuld Erstatning for dem. Saa kan der altid blive Spørgsmaal om, hvad fuld Erstatning er, men fuld Erstatning er det dens Pligt at give vedkommende Tiendeejer, naar man vil afløse Tienden.

Ordføreren for Forslagsstillerne (Alberti): Den Stilling, som det ærede Medlem for Storeheddinge (Svend Høgsbro) i Aar indtager til den foreliggende Sag, er for saa vidt en stor Overraskelse for mig, som det ærede Medlem i Fjor, da et ganske tilsvarende Lovforslag forelaa, sammen med andre ærede Medlemmer stemte derfor, uagtet dette Lovforslag indeholdt ganske de samme Bestemmelser om Bidraget fra Statskassens Side og ganske den samme Bestemmelse med Hensyn til Kapitalise-